

وزارت صنعت و تجارت
ریاست اطلاعات و ارتباط عامه

سوداگری

د صنعت او سوداگری وزارت اقتصادی، تولنیزه،
علمی اوفرهنجی دری میاشتتی بریننایی خپرونه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

صاحب امتیاز: وزارت صنعت و تجارت

مدیر مسؤول: نصیر احمد زاخیل

هیئت تحریر: نصیر احمد زاخیل، یونس
شفق، محمد رضا فرهمند و
غلام مهدی نیکزاد

گزارشگر: عبدالادیب احمدی و محمد
رضا فرهمند

عکاس: شعیب قادری

ترجمان: مصطفی انوری

دیزاین: غلام مهدی نیکزاد

@MolCAfghanistan

@MolCAfghanistan

mociafghanistan@gmail.com

0202-500-328

در این شماره

۱

دومین جلسه بورد استراتیژی ملی صادرات برگزار شد

۲

دیدار محترم اجمل احمدی سرپرست وزارت صنعت و تجارت از ولایت همیشه بهار؛ ننگرهار

۳

هشتمین جلسه کمیته ملی تسهیلات تجاری برگزار شد

۴

محفل رونمایی پالیسی ملی تجارت در کابل برگزار شد

۵

کنفرانس ونمایشگاه به مناسبت گرامی داشت از روز جهانی زن برگزار گردید

۶

نمایشگاه آنلاین محصولات افغانی برگزار شد

۷

عقد تفاهم نامه همکاری سه جانبه به منظور حمایت از رشد و انکشاف فعالیت های زنان تجارت پیشنهاد شد

۸

فاز دوم پارک صنعتی جمعه محمد محمدی افتتاح شد

۹

شعر و ادب

۱۰

له احتکار خخه دمخنیوی غونډه ترسره شوه

۱۱

تاجیکستان هبود ته د افغانستان د جورو شویو (خرمن کوب) تریشر ماشینونو صادرات

دومین جلسه بورد استراتیژی ملی صادرات برگزار شد

دراین نشست که با حضور نمایندگان ادارات دولتی، همکاران بین المللی و سکتور خصوصی در صالون کنفرانس های وزارت صنعت و تجارت به ریاست محترم اجمل احمدی سرپرست وزارت صنعت و تجارت برگزار شده بود موارد ذیل بحث شدند. ۱) ارائه گزارش از پیشرفت تطبیق استراتیژی ملی صادرات، ۲) ارائه گزارش درمورد پالیسی ملی تجارت، ۳) ارائه گزارش درمورد پالیسی ترانزیت و ۴) ارائه گزارش درمورد برنامه چارچوب ادغام پیشرفت‌ها استراتیژی ملی صادرات ارسوی وزارت صنعت و تجارت به همکاری مرکز تجارت بین المللی و اتحادیه اروپا در هماهنگی با سکتور خصوصی ساخته شده است و شش سکتور مهم را اولویت بندی کرده است مانند:

(۱) میوه جات خشک و مغزی،
(۲) میوه جات تازه و سبزیجات، (۳) زعفران، (۴) سنگ مرمر و گرانیت، (۵) قالین و (۶) سنگ های قیمتی و جواهرات در این نشست اشتراک کنندگان نظرات شان را پیرامون این استراتیژی بیان نمودند و تطبیق آنرا جهت بالابردن حجم صادرات، توسعه تولیدات داخلی و کمک به سکتور خصوصی مهم خواندند.

جلسه با تأکید بر انسجام و همکاری بیشتر روی تطبیق استراتیژی ملی صادرات و ارائه گزارشات منظم خاتمه یافت.

دیدار محترم اجمل احمدی سرپرست وزارت صنعت و تجارت از ولایت ننگرهار

سرپرست وزارت صنعت و تجارت در ادامه سفرهای ولایتی اش، یکجا با محترم شاه محمود میاخیل والی ننگرهار، نمایندگان محترم ننگرهار در ولسی جرگه، سرمایه‌گذاران و صنعت کاران؛ کارهای زیربنایی پارک صنعتی شیخ مصری ولایت ننگرهار را افتتاح کرد. در این سفر محترم اجمل احمدی از چهار فابریکه صنعتی و تولیدی جلال آباد نیز دیدن نمود. محترم اجمل احمدی در دیدار دیگر با جمع از صنعتکاران و بازرگانان ولایت ننگرهار چالش‌های شان را یادداشت و به همکاران وزارت صنعت و تجارت هدایت داد تا به زودترین فرصت این مشکلات برداشته شود. در پایان محترم اجمل احمدی به رسانه‌ها گفت که ما تعهد داریم تا این مشکلات را در هماهنگی با ادارات مختلف دولتی و سکتور خصوصی حل نماییم تا زمینه سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی بیشتر ولایت ننگرهار را شاهد باشیم.

هشتمین جلسه کمیته ملی تسهیلات تجارتی برگزار شد

این نشست با حضور نمایندگان ادارات دولتی، همکاران بین المللی و سکتور خصوصی در صالون کنفرانس های وزارت صنعت و تجارت به ریاست محترم اجمل احمدی سرپرست وزارت صنعت و تجارت برگزار گردید.

افغانستان در جولای سال ۲۰۱۶ میلادی عضویت سازمان تجارت جهانی را بدست آورد که تعهداتی را در بر داشت. افغانستان توانسته است در حدود ۴۰ تعهد از سازمان تجارت جهانی را تکمیل کند و از آغاز کمیته ملی تسهیلات تجارتی تا اکنون ۵ تا ۷ تعهد دیگر را نیز تکمیل کرده است. در این نشست اشتراک کنندگان نظریات شان را پیرامون پیشرفت های اخیر در زمینه معاهدات افغانستان با سازمان تجارت جهانی بیان کردند.

وزارت صنعت و تجارت در هماهنگی با سکتور خصوصی و همکاران بین المللی پالیسی ملی تجارت را در کابل رونمایی کرد. هدف از این رونمایی؛ معرفی پالیسی ملی تجارت افغانستان به سکتور خصوصی و رسانه‌ها بود. هدف پالیسی ملی تجارت کشور افزایش صادرات و تمرکز بر تولیدات داخلی، ترویج فرصت‌های صادراتی و دسترسی به مارکیت‌های جهان، اکشاف و توسعه رقابت در عرصه تجارت و سکتورهای صنعتی، تقویت مارکیت‌های داخلی، تقویت محیط مناسب برای تجارت و اشتغال زایی می‌باشد.

در محفل رونمایی این پالیسی محترم خان جان الکوزی عضو هیات مدیره اتاق‌های تجارت و صنایع گفت: "برای رشد صادرات و چگونگی افزایش تولیدات مانیاز به طرح یک پالیسی مشخص داشتیم تا بر مبنای آن یک تصویر واضح برای تجارت ما ایجاد شود، یکی از دلایل کم کاری در بخش رشد تجارت نبود یک پالیسی منظم بود و هم دولت و هم سکتور خصوصی نمی‌دانستند به کدام سو در حرکت اند".

محترم صدیق الله مجددی به نمایندگی از مرکز تجارت جهانی گفت: "اکنون با داشتن این پالیسی مشخص سطح تجارت ما هم با منطقه و هم با جهان بالا می‌رود و ما در همکاری با وزارت صنعت و تجارت و سکتور خصوصی می‌توانیم گام‌های عملی و اساسی برداریم." محترمه منیزه وافق ریس اتاق‌های تجارت و صنایع زنان گفت: "خوشبختانه ما می‌بینیم که زنان در بالابردن کیفیت پروسس و بسته‌بندی کالاهای صادراتی نسبت به مردان پیشی گرفته‌اند و با پروسس و بسته‌بندی معیاری می‌توانیم کیفیت کالاهای خود را بالا برد و بازارهای جدید را پیدا کنیم".

در پایان این محفل پالیسی ملی تجارت از سوی مرکز تجارت جهانی، وزارت صنعت و تجارت و سکتور خصوصی رونمایی شد.

کنفرانس و نمایشگاه به مناسبت گرامی داشت از روز جهانی زن برگزار گردید

کنفرانس و نمایشگاه مشترک وزارت صنعت و تجارت و اتاق های تجارت و صنایع زنان افغانستان به مناسبت هشتم مارچ روز همبستگی زنان جهان با حضور داشت محترم اجمل احمدی سرپرست وزارت صنعت و تجارت، هیئت مدیره اتاق های تجارت و صنایع زنان افغانستان، سفیران کشورهای خارجی، صنعتکاران و بانوان کارآفرین در کابل برگزار گردید.

دراین مراسم محترم اجمل احمدی گفت: "برای بانوان متشبث در پارک های صنعتی از ۱۵ الی ۲۵ درصد زمین را اختصاص دادیم تا آنان بتوانند به گونه آسان تجارت شان را توسعه دهند و همچنان این وزارت متعهد به حمایت از کسب و کار و فعالیت های صنعتی - تجارتی زنان متشبث است و برای آنان پارک های صنعتی ویژه و پارک صنعتی قالین را در نقاط مختلف کشور در نظر گرفته است". محترمه افسانه رحیمی رییس هیئت عامل اتاق های تجارت و صنایع زنان گفت: "در سال های اخیر بانوان متشبث بیشتر تشویق شدند تا درستورهای جدید سرمایه گذاری کنند؛ اما با این هم برخی از مشکلات فرا راه آنان وجود دارد که از وزارت محترم صنعت و تجارت خواهان توجه بیشتر هستیم".

در ادامه برنامه به شماری از زنان بازارگان تندیس و لوح سپاس به گونه مشترک از سوی وزرات صنعت و تجارت و اتاق های تجارت و صنایع زنان افغانستان داده شد. در پایان این مراسم، نمایشگاه یک روزه صنایع دستی زنان گشایش یافت و بانوان متشبث از ولایات مختلف صنایع دستی شان را به نمایش گذاشتند.

جمهوریس غني: د کرونا ویروس د خپریدو مخنيوي لپاره دې لازم تدابرونيول شي

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د جمهوریس محمد اشرف غني په مشري کرونا ویروس سره د مقابلي او د دغه ویروس د خپریدو د مخنيوي لپاره د تدابرو نیولو په خاطر فوق العاده غوننه نن مابسام په ارك کي جوره شوه. په پيل کي د ملي امنيت سلاکار داکتر حمد الله محب بر عامه پوهاوي د تینکار پر مهال وویل، د ياد ویروس د پښو دقيقو شمېرو ترلاسه کولو لپاره کاري ګروب جور شوي دي. هغه د لازمو اقداماتو پر تياري او د عامې روغتيا وزارت او تولو اروندو ادارو پر محافظتي اقداماتو تینکار وکر. وروسته د عامې روغتيا وزير داکتر فيروز الدین فيروز د کرونا ویروس د کوابښونو او د ہېرنیو چارو وزارت سپریست محمد هارون چخانسوری، د مهاجرینو او راستنبدونکو چارو وزرات معيني داکتری عالمي او د سوداکري وزارت تجارتی معین او سپریست عبدالکريم ملکیار د سیمي هیوادونو ته د تک راتک، وارداتو او صادراتو او ایران سره د همغږي په برخو کي د محافظتي اقداماتو په اړه معلومات ورکل. د عامې روغتيا وزير وویل، مور د واقعاتو د خارني او پېژندني، همغږي او بسیج، د پښو د مدیریت، روغتیا خدمتونو د ترویج، د کوابښونو مدیریت او ارتیا سنجولو په پنځو محورونو کي لازم چمتووالی لرو. په دي غوننه کي خرکنده شوه، واليانوته لارښونه شوي چي د کرونا ویروس د خپریدو مخنيوي په اړه د عامه پوهاوي هرارخيزې برنامې جوري او خلکو ته عامه پوهاوي ورکړي.

جمهوریس غني د يادو خبرو له اورېدو وروسته اروندو ادارو ته لارښونه وکره چي د کرونا ویروس د خپریدو مخنيوي په خاطر د سیمي او بين المللی سازمانونو په کچه همغږي رامنځته کري. جمهوریس غني ملي وزارت ته لارښونه وکره چي د ياد ویروس د مخنيوي په خاطر 15 میلیون دالر د عامې روغتيا وزارت په واک کي ورکړي همدا راز دي 10 میلیون دالر د ریزرف په توکه هم ياد وزارت ته تخصيص کري. د هیواد جمهوریس د کرونا ویروس د خپریدو د مخنيوي په برخه کي پر ملي بسیج د تینکار پر مهال وویل، کاري دله موظفه ده چي د دغه ویروس د مخنيوي په موخه له خصوصي سکتور سره هوکري ته ورسپري او په همغږي دول له دولت سره کار وکري. جمهوریس خرکنده کره، باید په تولو څمکنيو او هوايي بندرونو کي اسانشياوې رامنځته او زبانمني شوي سیمي پېژندل شي او د تولو تدابرو تر خنگ دي دخوراکي او سون توکو زبرمومو ته خانکري پاملننه وشي. جمهوریس غني د کرونا ویروس پر اطلاع رسونې تینکار وکر وي ویل، د کنې کونې خایونو، پوهنتونونو او بشوونځيو کي دې عامه پوهاوي وشي، د جمهوریس ویاند صديق صديقي دې د عامه پوهاوي پلان ترتیب کري، همدارنګه دې پر تعقیبي میکانیزم کار وشي.

نمایشگاه آنلاین محصولات افغانی برگزار شد

نمایشگاه آنلاین محصولات افغانی به منظور رشد و بازاریابی تولیدات و محصولات داخلی کشور بصورت آنلاین با حضور محترم عبدالکریم ملکیار سرپرست معینیت امور صنعت و تجارت، رئیسای محترم، ائمه های تجاری، تاجران داخلی و خارجی در محوطه ریاست تدویر نمایشگاه برگزار گردید. در این نمایشگاه محصولات 11 شرکت از قبیل قالین، زعفران، صنایع دستی، میوه تازه و خشک، گیاهان طبی، حبوبات و سبزی جات به نمایشگاه گذاشته شده بود. بعد از صحبت هایی در زمینه مشکلات و چالش ها در عرصه تولید، بازاریابی و حمایت سکتور خصوصی، اشتراک گننده گان از غرفه های نمایشگاه دیدار به عمل آورده همچنان تولیدات و محصولات داخلی از طریق (اپلیکیشن زوم) بصورت آنلاین با بیشتر از 50 تجار خارجی معرفی گردید.

عقد تفاهم نامه همکاری سه جانبه به منظور حمایت از رشد و انکشاف فعالیت های زنان تجارت پیشه؛

محترم عبدالکریم ملکیار سپرست معینیت صنعت و تجارت،
محترمه افسانه رحیمی رئیس هیئت مدیره اتاق تجارت و
صایع زنان افغانستان و محترم ناصر احمد محمدی مشاور
ارشد موسسه بین المللی هلپ (کشور آلمان) تفاهم نامه
همکاری سه جانبه را به منظور ساخت، تجهیز، راه اندازی و
مدیریت مرکز دائمی تجاری برای تولید، نمایش، فروش و
آموزش زنان تجارت پیشه در منطقه مرزی بین افغانستان و
ایران (اسلام قلعه)، به امضاء رساندند. هدف این تفاهم نامه،
رفع مشکلات اقتصادی، خودکفایی و داشتن یک مرکز
مشخص و دائمی برای فروش محصولات بانوان دارای مهارت
در تجارت و تجارت در ولسوالی کهنسان ولايت هرات می باشد.
همچنان توجه به رشد داد و ستد تجاری بین دو طرف مرز
بینیزی باشد. هزینه ساخت و تجهیز این مرکز دائمی تجاری
در منطقه مرزی اسلام قلعه را موسسه بین المللی هلپ
(آلمن) به عهده گرفته است. به اساس این یادداشت تفاهم
وزارت صنعت و تجارت مسئولیت نظارت از تطبیق این تفاهم
نامه، فراهم آوری تسهیلات لازم برای تحقق اهداف تعیین
شده، همکاری در برگزاری نمایشگاهها و برنامه های تجاری،
افزایش داد و ستد بین این مرکز و مرکز تجاری آنسوی
مرز و بالاخره مهیا نمودن تسهیلات لازم جهت ثبت تجارت
های بانوان ولسوالی متذکره را به عهده دارد.

پزارت صنعت و تجارت بعد از اصطدامات

حالا با زیربنای جدید چون سرک، شبکه آبرسانی و فاضلاب، برق رسانی و روشنایی جاده های داخلی در خدمت صنعتکاران قرار دارد.

۵ پروژه زیربنایی در یک سال اخیر تکمیل شده است. با یک دید دقیق می توانیم به مرکز تولید منطقه تبدیل شویم.

فاز دوم پارک صنعتی جمعه مchod ملحدی افتتاح شد

آدمیت

آدمیت

تن آدمی شریف است به جان آدمیت

نه همین لباس زیباست نشان آدمیت

اگر آدمی به چشم است و دهان و گوش و بینی

چه میان نقش دیوار و میان آدمیت

خور و خواب و خشم و شهوت شغبست و جهل و ظلمت

حیوان خبر ندارد ز جهان آدمیت

به حقیقت آدمی باش و گرنه مرغ باشد

که همین سخن بگوید به زبان آدمیت

مگر آدمی نبودی که اسیر دیو ماندی

که فرشته ره ندارد به مقام آدمیت

اگر این درنده خویی ز طبیعت بمیرد

همه عمر زنده باشی به روان آدمیت

رسد آدمی به جایی که به جز خدا نبیند

بنگر که تا چه حد است مکان آدمیت

طیران مرغ دیدی تو ز پای بند شهوت

به در آی تا بینی طیران آدمیت

نه بیان فضل کردم که نصیحت تو گفتیم

هم از آدمی شنیدیم بیان آدمیت

ستا د عشق له وينو دک سوه خېگرونه
ستا په لاره کې بايالي زلمي سرونه
تاته راسمه زرگي زما فارغ سی
بې له تا مې اندیښنې د زره مارونه
که هر خومې د دنيا ملکونه ډيرسي
زما به هيرنسی دا ستا بسکلي باغونه
د ډهلي تخت هيرومه چې را ياد کرم
زما د بسکلي پښتونخوا د غرو سرونه
د رقيب د ژوند متاع به تارپه تارکرم
چې په تورو پښتانه کا گوزارونه
د فريد او د حميد دور به بيا سی
چې زه کاندم پر هر لوري تاختونه
که تمامه دنيا یو خوا ته بل خدا یې
زما خوخوبن دي ستا خالي تش ډگرونه
احمد شاه به دغه ستا قدر هيرنه کا
که ونيسي د تمام جهان ملکونه

احمد شاه بابا

بازدید کمیته منع احتکار از بازار

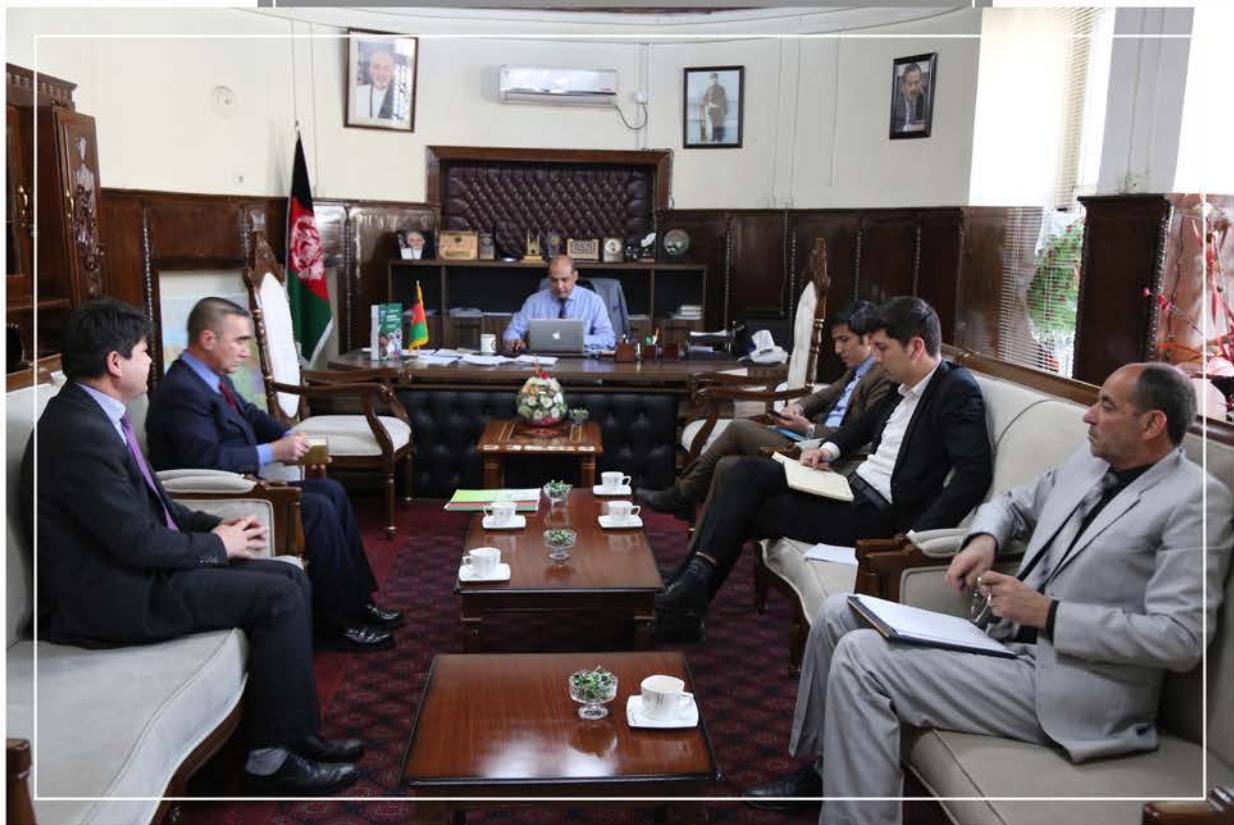
با وجود خرید بی‌پیشینه دیروز، امروز هیچ گونه کمبودی از بابت مواد ارتزاقی از قبیل آرد، روغن، برنج و امثال آن احساس نگردیده است. قیمت‌ها کمافی‌سابق، هر بوری ۵۰ کیلویی آرد به ۱۷۰۰-۱۶۰۰، هر بوری برنج سیله اول ۲۴،۵ کیلویی به ۲۱۵۰-۲۲۰۰، هر قوطی روغن ۱۶ لیتری به ۱۳۰۰-۱۲۰۰ افغانی به فروش می‌رسیده اند. کمیته جلوگیری از احتکار مواد اولیه موظف است تا بصورت متواتر نواحی کابل را مورد بررسی قرار دهد، همچنان کمیته‌های مشابه در ولایات نیز ایجاد و مصروف بررسی قیمت‌ها اند.

تیم موظف بررسی قیمت‌ها و جلوگیری از احتکار مواد اولیه از طرف وزارت صنعت و تجارت در همکاری با وزارت امور داخله، قومندانی امنیه و شهرداری، امروز از بازار و مندی کابل دیدن نمود. بر اساس مشاهدات تیم موظف، خوشبختانه خرید و فروش بصورت عادی جریان داشته، هیچ گونه زیاده ستانی در ناحیه اول، بخصوص در مندی کابل مشاهده نگردیده است. هرچند عده‌ای از جلابان و زیاده‌ستان‌ها دیروز به این امر مبادرت ورزیده بودند که بصورت بالفعل شناسایی و دکان‌های شان مهروموم گردیده اند.

له احتکار خخه دمخنیوی غونډه ترسره شوه

له احتکار خخه دمخنیوی غونډه ترسره
شوه دغه غونډه دصنيعت او سوداګرۍ
وزات دسوداګریزو چارو دمعین ترمشری
لاندې په مرکز او ولايتونوکې ددې وزارت
دکړنو دخرنګوالي په اړه ترسره شوه په
غونډه کې دمسته لکينو حمایوی ریاست په
کابل او ولايتونو کې دلومړنیو توکو دبیو په
اړه خپل وروستي راپور تشریح کړ دغونډې
په پای کې اړوندو چارواکو ته دنده وسپارل
شوه ترڅو په بازارونو کېدو دبیو دخانې
پروسې ته دوام ورکړي او دخپلو کړنو
راپورونه وراندې کړي

تاجیکستان هېواد ته د افغانستان د جوړو شویو (خمن کوب) تریشر ماشینونو صادرات

د هېواد د صنایع سکتور لپاره یو بنه زیری دلومړي
څل لپاره تاجیکستان هېواد ته د افغانستان
ساخت 12 خمن کوب؛ تریشر ماشینونه چې 2,4
میلیونه افغانی ارزښت لري صادر شول.

دغه ماشینونه تاجیکی شرکت له افغان جاوید
شرکت خخه پېلی او تاکل شرې پېلی او تاکل شرې چې له دې وروسته
به نور ماشینونه هم دغه هېواد ته صادر شي،
دیادولو وردہ چې تیر کال د هېواد سوداګریزې اتشې
د افغانستان د خصوصي سکتور، بیلاروس او
تاجیکستان ترمنځ درې اړخیزه غونډله ترسره شوه
چې په ترڅ کې یې افغان جاوید شرکت، بیلاروس
او (اکروتیک) تاجیکی شرکت ترمنځ دکرنیزې
ماشینزی او ددې ماشینزی د چمتو والي دخلورو
مرکزونو د جوړولو قرار داد لاسليک شو.

نکات آموزشی پیشگیری از کرونا ویروس در اداره و محل کار

حتی الامکان از دستکش در محیط کار استفاده کنید

هرگز صورت خود بخصوص چشم ها، بینی و صورت خود را لمس نکنید

از دست زدن به دستمال کاغذی که در آن عطسه یا سرفه کرده اید خودداری کنید

حتی الامکان از تیلیفون مشترک استفاده نکنید و از لمس وسایل مشترک خودداری نمایید

در صورت داشتن این گلمند
مطلقًا سر کار نرود.

مکرراً دست های
خود را با آب و
صابون بشویید

تا حد امکان رعایت فاصله
۲ متر را با همکاران خود
داشته باشید

در صورت داشتن
عطسه و سرفه از
ماسک استفاده کنید

از مواد ضد عفونی کننده الكل
دار در محل کار خود استفاده
کنید و در اختیار دیگران نیز
قرار دهید.

تا حد امکان بصورت الکترونیک،
تیلیفونی و بدون ملاقات حضوری
کار خود را انجام دهید.

تمام سطوح پر تماس محل
کار را هر روز با الكل ضد عفونی
کنید. از جمله میز کار، تیلیفون
ها، کیبورد، موز، تبلیت و
دستگیره دروازه ها

از تهویه هوا مناسب در محل کار
خود اطمینان داشته باشید.

تا حد ممکن از گیلاس و وسایل
شخصی استفاده نمایید.

دوری و استفاده نکردن از
وسایل مشترک بین
همکاران

#کرونا را جدی بگیرید

کاروباری اخلاق یا business ethics

دورخنی ژوندانه اخلاقی ارزبستونه دی کوم چی د کاروبار او سوداگری په برخه کی هم ورته باید پاملننه وشي، نن سبا کاروباری اخلاق د یوی علمی او اکادمیکی رشتی په توکه په علمی ادارو کی لوستل کیبری او تول هغه اصول، ارزبستونه او اخلاقی موضوعات اوستونزی چی په سوداگریز چاپریال کی رامینځ ته کیبری ترڅینې لاندې نیسي د یوکاروبار د کامیابی لپاره یې خبستان بیلا بیالی هڅي او مندې ترري وهی، د کاروبار د کامیابی د تر تولو مهمو سایلو او لارو چارو خخه یوه هم د سوداگریز اخلاقو مراجعتول دی چی له بده مرغه نن سبا دیری کاروباریان او سوداگریز کیږی ورته هیڅ پاملننه نه کوي. لکه مخکی موجی وویل، سوداگریز اخلاق هغه اخلاق دی چی د یوی تولنې په سوداگریز جریان کی د اخلاقی ارزبستونو د مراجعتولو سره سروکارلري او همدغه اخلاقی ارزبستونه په تولیز دول مونږ ته بنه او بد او د هغوى تر مینځ توپیر را په کوته کوي. یادونه باید وکرو چی د یوی تولنې مدل شوي سوداگریز اخلاق هدایتي يا normative بنه لري، په دې مانا چې د بنوا بدو یا کتوروا او زیان اړوونکو شیانو ترمینځ تفکیک کوي او بیا وکری د بنوا کتوروا کارونو په ترسره کولو مکلفوی او د ناوړه او زیان اړوونکو کارونو خخه یې منع او راستنوی. اسلام د ژوندانه په نورو اړخونو کی د اخلاقی ارزبستونو ترڅنګ په کاروبار او اقتصادي معاملاتو کی خانکری احکام او اخلاقی موازنې لري او په دې برخه کې یې د یوی تولنې په اقتصادي جریان کی شاملو لوري یعنې تولیدوونکو او لکښت کوونکو ته د خانکر وکړو ورود ترسره کولو احکام وضع کري. په اسلامي نظام کی د دا دول خانکر وکړو ورود اختيارولو موخه د یوی هوسا تولنې او دولت رامینځ ته کول دي، همدارنګه نوموري اصول او احکام په سوداگریزو یا اقتصادي چارو کی د شاملو تولو لوري یوکه هغه اخیستونکی وي او که خرڅونکی کټي خوندي کوي. د بیلکي په توکه تره رڅه د مخه، اسلام حلال او حرام په کوته کري، کله چې په کاروبار کی د حلال او حرام او تمیز وشي او د هغه کارونو د ترسره کولو خخه چې په اسلام کی حرام کرڅول شوي خان و ډغورل شي دا چاره پخپله د یو سالم او اخلاقی پلوه بشپړ اقتصادي نظام د رامینځ ته کیدا لامل کیږي. راخې لومړي د اسلام په سپیخلي دین کې د کاروباري، اقتصادي او سوداگریزو اخلاقی ارزبستونو خیړلوا او راسپړلوله تم شوله هغه وروسته به د معاصر اقتصاد له نظره په کاروباري اخلاقو هم یوڅه خبری وکړو. د حلال او حرام په ترڅ کی قرانکریم د نورو وکړو د مال او جایداد خورل او غصبول او د هغوى خخه ناوړه کته اخیستل په کلکه رد کړیدي.

ژیاره: په خپلوا کې یود بل مالونه په ناروا سره په ناروا او کناه سره خوری. البقره 188. همدارنګه د النسا سورت په 29 آيت کی خبستان تعالی داسې فرمایي: اى هغه کسانو چې ايمان موراوردی د یوبيل مالونه په ناروا سره په خوری مکره هغه وخت یې خورلای شئ کله چې ستاسو ترمینځ د دوه اړخیزې خوبنې او رضایت سوداگری وي. په دغه آیتونو کی خبستان تعالی د حرام او غير قانوني لارو خخه لاس ته راغلې مال خخه کته اخیستل په روښانه تکو کې منع کړیدي او تول مسلمانان په په دې مکلف کري چې د خپلوا معاملاتو او کاروبار په ترڅ کې د حلال او حرام او تمیز وکړي. همدارنګه په دې اړوند د رسول الله (ص) خخه پوښتنه وشوه چې کومه کته غوره کته ده نو هغه ورته و فرمایل چې هغه کته چې په خپل زیار او زحمت د حلال او قانوني لارو خخه کتل شوي وي. د حرام او ناروا او ترڅنګ مسلمان سوداگر د شکمنو کارونو خخه هم منع شوېدي، په دې اړوند د ستريغې برخه روایت دی چې ویلې پې دې د شکمنو کرنو او فعالیتونو خخه خان وساتۍ او پرخای یې هغه کارونه وکړي چې په رواوالی کې یې کوم شک او پوښتنه نه وي. د شکمنو کارونو اړوند رسول (ص) په یوبيل حدیث کې وايې چې تاسو ته حلال هم درښو دل شي او حرام هم چې د دوی ترمینځ کارونه په شکمنو کارونو او مشتہاتو کې حسابېري چې مسلمانان او په خانکری دول مسلمان سوداگر ترې باید خانونه و ډغوری. د سوداگریزو او اقتصادي فعالیتونو جملې خخه چې د اسلام په سپیخلي دین کې ترې د خان ساتلو امرشوی یوه هم سود دی، سود هغه اضافه پېسې دی چې پور ورکونکي پې د پور اخیستونکي خخه د پور د وروسته تادېي له امله اخلي. اسلام سود خکه حرام کرڅول چې پروکړو د ظلم او د هغوى د استثمار یو دول دي، له همدي امله په قرانکریم کې خوخایه د سود د حرمت او د هغه خخه د خان ساتلو اړوند آیاتونه راغلې دي. خبستان تعالی د البقرې د سورت په 275 آيت کي وايې چې الله تعالی بیعه حلاله او سود یې حرام کري، همدارنګه د آل عمران په سورت کې فرمایي چې اى مومنانو دوه چنده او خوچنده سود مه خوری. د سود اړوند رسول الله (ص) فرمایي چې د خبستان لعنت دي وي پره هغه چا چې سود اخلي، هغه خوک چې سود ورکونکي د هر هغه خوک چې د سود اوږيا د راکړي ورکړي سند لیکي. دا چې خوبیلکه آیاتونه او احاديث دي، له دې پرته په نورو دیرو احاديثو کې د هر دول سود خخه سخته منع راغلې. یادونه باید وکړو چې سود بیلا بیل دولونه لري چې د اسلامي فقهي علماء په خپلوا کتابونو کې ترې یادونه کري او د سود نوموري تول دولونه یې حرام او ناروا بللي. په تيره برخه کي مود اسلام د کاروباري او معاملاتي اخلاقو په لري کې د قرانی آیاتونه په رنا کې د سود د حراموالي په هکله خبری وکړي، دلته غواړو په دې بحث وکړو چې ولي په اسلام کې سود حرام شوي او د سود په حرام والي کې کوم حکمت شته او کنه؟ د نوموري پوښتنې د څواب په موهه د هغه زیانونو خخه لنده یادونه کوو چې د سود له امله د یوی تولنې وکړو او اقتصادي جریان ته رسیږي. لومړي - سود خواره بې له دې چې کوم ګټور، مولد او اقتصادي کارتسره کري، له کومې ستېرا او منبوترو خخه پرته یوازې کته لاس ته راوري او په هر حالت کې د تاوان خخه په امن وي، دا په داسې حال کې ده چې روا او مشروع کاروبار تل د کټي او تاوان دواړو لرونکي وي. دا چې د تولنې یوه سود خورونکي طبقه تل کته لاس ته راوري او په مقابله کې د تولنې خینې نور وکړي چې بیلا بیل اقتصادي او سوداگریز فعالیتونه لري د کټي ترڅنګ وخت نا وخت د زیان سره هم مخ کیږي نو په دی سره په تولنې کې د سود خورو او مشروع کاروبار لرونکو وکړو ترمینځ طبقاتي توپرونه رامینځ ته کېږي.

د نورو کاروباریانو سره د طبقاتی توپیر د رامینځ ته کیدو ور ها خوا د سود خورو او هغه کسانو خخه چې سود ورڅخه اخیستل کېږي د نوموري توپیر اندازه تر نورو دېره خورونکي ده، داسې چې سود خور هم سود تر لاسه کوي او هم ې په خپل اصل پانکه خوندي وي او هغه وکري چې د سود په پيسو کاروبار کوي د خپل کاروبار کته د پانګي سود خور خښتن ته د سود په بنه ورکوي او نوموري وکري چې کله په کاروبار کي تاوان کوي نو خپله اصلی پانکه ې هم له مينځه خي. د عدالت پلي کول د دې تقاضا کوي چې د وکرو تر مينځ دا دول توپير مخه ونیول شي، د مخنيوي لپاره ې تر هر خه له مخه د نوموري توپير لاملونه له مينځه ورل پکار دي چې تر تولو ستر لامل ې سود کنل کېږي او باید مخنيوي ې وشي. که د سود مخنيوي ونه شي نو نوموري طبقاتي توپironه لاپسي پراخېږي او په تولنو کي د بیلاپیلو انسانی ناورینونو د رامینځ ته کیدو لامل کېږي لکه نن سبا چې دېره هغه تولني چې د کاپیتالیستي نظام خخه پېروي کوي د داسې ناورینونو شاهدان دي. د اسلام سېپېخلي دین چې ستره موخه ې د انساني تولنو هوساینه او رفاه ده، دا دول ناورینونه مخکي له مخکي درک کري او د مخنيوي لپاره ې اصول او معیارونه وضع کري. دوهم - په یوې تولنه کي د سود او ريا د دود کيدلوله امله د هغه تولني د وکرو خخه انساني عاطفه او خواخوردي کده کوي، د انسانانو ترمينځ د مالي او اقتصادي مرستو تر تولو مهم دول یعنې د حسنې پورونو خاي سود اخیستل نیسي چې په دې صورت کي تر تولو نزدي ملکري او دوستان هم پرته د سود خخه یو بل ته پور نه ورکوي. حسنې پور په اسلام کي له دې امله ستر خاي لري چې له یوه لوري د محتاجو وکرو اقتصادي اړتیاوې پوره کوي او له بله ارخه د هغه خلکو پت او آبرو هم ساتي چې د اقتصادي ستونزو پر وخت په تولنه کي د خپل موقف له امله د صدقې او خېر خیرات پېسې نه اخلي. لوی خښتن سود له دې امله هم حرام کري چې نوموري تول اربښتونه تر پېښو لاندې کوي او وکري د خانخانۍ لوري ته سوق کوي. دريم - سود اخیستل دې لامل کېږي چې وکري خپل کټور، حلال او مولد کارونه پېږدي او د سود په تاوانه او په ستريا کارونو ته مخه کري. زمونږ په تولنه کي چې خوک دېرى پېسې پیدا کري نو د تولیدي فعالیتونو پر خاي پري بانکونه جوروی او یا ې هم بانک ته په پور ورکوي او کال په کال پري تاکلی سود تر لاسه کوي. د بانکونو له لوري په سود باندې د پور ورکول د بیلاپیلو اروايي ناروغيو او فکرونو لامل کېږي څکه چې د پور اصل پېسې او د هغه سود په دېرى خایونو کي د پور اخیستونکي له وسه پورته وي او د نوموري پور او سود د پېسو د تادېي غم او فکر هره شېبه هغه خورو. خلورم - سود د بیو د لوروالی يا انفلاسيون لامل کېږي، کله چې په یوه تولنه کي سودي نظام حاکم وي تول تولیدي يا صنعتي واحدونه مجبور دي چې د خپل پورونو د تادېي پر وخت سود هم ورکري دا چاره د نومورو صنعتونو د تولید د لکښتونو د زیاتوالی لامل کېږي، همدا لامل دي چې تولیدوونکي چې کومه کته کوي د هغې یوه ستره برخه سود اخیستونکي او یا هغه مرجع ته چې په سود ې پرې پور اخیستي وي ورکول کېږي، همدا لامل دي چې تولیدوونکي د خپل کټي د زیاتوالی په موخه د خپل تولیداتو قیمتونه لوروي او د دغه کار بوج او بار په عامو وکرو يا مصرف کوونکو لوېږي چې دا چاره په خپل وار سره د تولیداتو د له مينځه تللو او اقتصادي ګډ ودی لامل کېږي. دې تر خنګ سود نوري دېرى اقتصادي ناوره پاپې لري لکه د تولني د یو خو خانګرو وکرو لاسونو ته د تولني د دېرى پانګي ور تولیدل، همدا لامل دي چې نن سبا په سلو کي اتیا شتمني د تولني د 20 سلنې وکرو په واک کي ده او پاتي 20 سلنې ې د تولني دنورو 80 سلنې وکرو تر مينځ ويشل شوې. په پاي کي باید ووایو سود په ناروا او باطل سره د نورو وکرو د مال خورل دي. په باطل سره د نورو د مال خورل په دې مانا چې یو خوک پرته له کوم عقلي اومنطقي دليل خخه عايد ولري

او د داسې کوم فعالیت په نتیجه کې لاس ته نه وي راغلې چې د تولنې اقتصادي جريان ته دي کومه کته ورسوی، اسلام زمونږ اقتصادي او تولنیز نظام په سمه توګه اتكل کړي او بیا یې د همدغه بې حکمتی، بې منطقوالي او نه کتورتوب له امله سود حرام کړخولی. اسلام امر کوي چې سوداګریزې راکړې ورکړې باید د دواړو لوړيو په خونې تر سره شي، دا په اسلامي معاملاتو کې یو ستر شرط دي او په جبر او زور سره په یو چاد سوداګریزو راکړو ورکړو متن او تحمیلول په اسلام کې ناوره عمل شمیرل کېږي. د دې تر خنګ دیو چاله ارتیا او مجبوریت خخه کته اخیستل او په هغوي د اجناسو او توکو کران خرڅول په اسلام کې مالي استثمار شمیرل کېږي او په کلکه تري منع راغلې، په همدي اروند لوی خبنتن په قرانکريم فرمایي، ژیاره: اى مومنانو! یو د بل مالونه په ناروا او باطل سره مه خورئ مکر دا چې تر مینځ مو رووا او مشروع تجارت او راکړه ورکړه وي. که پورتني آیت ته پاملنه وکړو نو د یو معاملاتي قرارداد دوه مهې بېړخي یعنې د دواړو ارخونو خونې او د نوموري تبادلي خخه دواړو لوړيو ته خانګرۍ کتورتوب او افاده تري له ورایه نسکاري. اسلام په سوداګریزو چارو کې په ریښتینول ټینکار کوي او ریښتینې سوداګر په درجه کې د پیغمبرانو، شهیدانو او پرهیزکارانو سره برابر بولی. په دې اروند د پیغمبر(ص) یو حدیث دی چې فرمایلې یې دی: ریښتینې سوداګر به د قیامت په ورڅ د پیغمبرانو، شهداو او پرهیزکارانو سره یو څای حشر کېږي. پیغمبر (ص) په یو بل حدیث کې فرمایي، که چيرته په یو ه سوداګریزه معامله کې دواړه ارخونه ریښتیا ووای نو خبنتن تعالى به یې په کاروبار کې برکت واجوی او که یې له دروغو او خیانت خخه کار واخیست نو خبنتن به یې کاروبار بې برکته کړي. بخاري په سوداګریزو چارو کې ریښتینولی د اسلام د اخلاقی نظام د اصولو خخه یو ستر اصل دی، نوموري اصل له بیساري حکمت خخه برخمن دي، د پورتني حدیث پر بنست که چيرته کاروباري ارخونه د خپلو ايماني او اسلامي دندو او مسوليتونو په پام کې نیولو سره له دوکې او فرب پرته د خپلو تبادله کیدونکو توکو خانګرېتیاپي، نښکنې او بدې په کوته کړي نو خبنتن به یې په راکړه ورکړه کې برکت واجوی او په راتلونکې کې به د سوداګریزو لوړيو تر مینځ جنجال نه یېښېږي. نن سبا چې زمونږ کاروبار برکت نه لري او هره اقتصادي معامله مو په شخرو او لانجو تمامېږي، لوی لامل یې همدغه دی چې مونږ د خپلو سوداګریزو معاملاتو پر وخت له ریښتینولی کار نه اخلو. اسلام په سوداګریزو چارو کې پر سخاوت، نرمي او اسانۍ امر کوي. کله چې یو پور ورکونکي د پوروری خخه خپل پور بېرته غواړي باید له سخت او سخت زدیتوب خخه کار وانځلي. همدارنګه پوروری هم باید په خپل وخت خپل پورونه پېړي کړي او د پور په تادې کې له ځند او لټي خخه خان وساتي تر خود مسلمانانو تر مینځ د مرستو دا بهنه یعنې قرض حسنة زيان ونه وينې، په دې هکله حدیث دی چې پیغمبر صلی الله علیه وسلم فرمایلې: خبنتن دي په هغه کس ورحیمېږي چې د پېړ او پلور او د پور د بېرته غوشتلوا پر وخت له نرمي کار اخلي (بخاري). یادونه باید وکړو چې پیغمبر(ص) د خپلو پورونو په پېړ کولو کې تر نورو تیزی کوله، مسلمانان باید د هغه (ص) لاره تعقیب کړي او پور ورکونکو ته په خپل وخت او د هغوي خخه د منې او کور ودانی په ترڅ کې خپل پور بېرته ورکړخوی. اسلام د سوداګریزو اخلاقو اروند د اقتصادي راکړو ورکړو د شرایطو او ژمنو په پوره کولو هم تاکید کوي او مسلمان سوداګر ته د خپل اعتبار د ساتلو او په ژمنو د فا درس ورکوي. خبنتن تعالى د سورت مایدې په لومړي آیت کې فرمایي چې اى مومنانو په خپل ژمنو وفا وکړي. پیغمبر(ص) فرمایي چې مسلمانان د خپلو ژمنو په پوره کولو مکلف دي، همدارنګه په یو بل حدیث کې د منافق د نښو او علایم او خخه د ژمنې ماتول بنسودل شوي.

د دې لپاره چې د اخیستونکي او خرڅوونکي دواړو کټي خوندي کرو پکار ده چې د یوې سوداګریزې معاملې تولې اړینې خواوي په کوته او روښانه کرو، هر سوداګریز قرارداد باید د تبادله کیدونکې خدمت او یا جنس کیفیت، اندازه، ببه او نور تول اړینې خانګرېتیاپي ولري، همدارنګه هغه توکي چې تبادله کېږي باید شتون ولري او د قرارداد پر وخت اخیستونکې ته د لېږد وروي. په اسلام کې د داسې شیانو د راکړې ورکړې قرارداد او ژمنه کول چې لا تر او سه موجود نه وي منع او نا جائز دي. د دې لپاره چې د راتلونکې احتمالي شخرو مخښوی وشي، په یو سوداګریز قرارداد کې د دواړو لوړيو مسوليتونه او حقوق باید په روښانه دول ولیکل شي.

.....پاتې برخه په بله کنه کې

ریاست اطلاعات و ارتباط عامه

@MolCAfghanistan

@MolCAfghanistan

mociafghanistan@gmail.com

0202-500-328